

Predseda poroty Stavba roka 2010 Petr Hruša: Kvalitná architektúra je vec celku

Dobrá architektúra je pre neho márnym, ale aj krásnym pokusom o stelesnenie dobra. A k tomu sa postupne prepracováva aj cez také akcie, akou je Stavba roka. To je jedno z vyznaní v rozhovore pre ASB od českého architekta doc. Ing. arch. Petra Hrušu, ktorý sa stal predsedom osemčlennej medzinárodnej poroty 16. ročníka celoštátnej verejnej súťaže Stavba roka 2010.

Na úvod by som vás požiadal o krátke zhodnotenie úrovne súťaže Stavba roka 2010, jej kvalitatívnu úroveň, a to najmä v porovnaní s produkciou v Českej republike.

Stavby na Slovensku, aspoň niektoré, viac zohľadňujú záujmy verejnosti. Napríklad polyfunkčný areál s hotelom, kancelárskymi, bytmi a supermarketom Eurovea v Bratislave riešil aj bohato žijúce nábrevie. V Českej republike sa to dá len ťažko predstaviť. Menej individualizmu a viac tolerancie a nadšenia pre spoločnú vec vidieť aj na Štefánikovom námestí vedľa komplexu Eurovea. Ostatná úroveň je asi porovnateľná. Len sa mi zdá, že sa obidve republiky až príliš usilujú o priradenie k svetovej produkcii, čo však je, ak sa to nedotiahne, skôr prejav architektonickej nedospelosti. Ide o jav, ktorý na Slovensku i v Čechách stále doznieva z deväťdesiatych rokov.

Aké prejavy súčasnej architektúry vás pri nominovaných stavbách potešili ako bežného diváka, ktorý sa aj s odstupom snaží pozeráť na stavebné diela?

Potešili ma tie prejavy, ktoré boli dokonale remeselne zvládnuté a architektonicky samozrejmé. To pre mňa zároveň znamená, že aj urbanisticky i remeselne domyslené. Najvýraznejšie sa presadzovali tie diela, ktoré akoby reagovali na vecné potreby miesta. A to oveľa viac než diela reagujúce na aktuálny čas, ktoré sa prejavujú len ako zaujímavosť a atrakcia. Žiaľ, tento prejav sa v architektúre často spája s označením „originálny“.

Ktoré ste v tomto zmysle ocenili ako originálne výstupy svojich kolegov-architektov?

Originály som sa snažil vyzdvihnúť len vtedy, ak vykazovali vysokú remeselnú a vecnú

kvalitu diela. Vďaka času strávenému pri architektúre som najviac ocenil stavby s istou „explikáciou potenciálu miesta“. Jasná realizácia stavby z kvalitných stavebných prvkov mi naznačovala jadro zmeny architektúry. Tá sa možno už posúva od všelijakých originalít, či skôr len excesov, ku kvalite stavebného umenia ako celku. A zdá sa mi, že tak je to aj s mestom. A to je podľa mňa aj poslanstvo Stavby roka 2010 – snažiť sa skvalitniť architektúru a prispieť k budovaniu mesta aj akoby nesvetového.

Pozrime sa na výsledky. Boli ocenení vaši favoriti?

Som rád, že boli ocenení takmer všetci moji favoriti - napríklad Eurovea, Manhattan, Aircraft a meštiansky dom Spišská Sobota. Medzi ocenenými však bol aj jeden, ktorý by si podľa mňa také vysoké ocenenie nezasluhoval, ale rešpektoval som pranie väčšiny poroty.

Dom umenia, Brno

Administratívny komplex Trinity, Brno

Každé ocenené dielo na súťaži je subjektívnym výberom istých ľudí. Ako ste zosúladovali svoje názory s názorami ostatných členov poroty?

Moji kolegovia z poroty, architekti i stavební inžinieri v zhode diskutovali nielen o vzhľade a funkcii, ale najmä o remesle. A to teší, pretože na Slovensku som zažil zadosťučinenie, že dobrá architektúra nemôže byť len módny dizajn, ale aj umenie stavať.

Často sa stretávam s názorom, že dobrá architektúra je predovšetkým služba. Čím je pre vás?

Dobro, a teda ani dobrá architektúra nie je služba. Pravda, architekt sa musí zmieriť s tým, že je služobník, a nie tvorca sveta. Ale aj panovník bol služobník a z toho plynula aj možná zodpovednosť k celku, ktorému je dobré slúžiť. Architektúra ako kvalita je vec celku. A k nemu si ľudia vytvárajú vzťah a orientujú sa v prostredí reálneho sveta. To usvedčuje subjektívizmus, ktorý ešte stále zo zotrvačnosti vládne ako relikv modernistických doktrín dvadsiateho storočia. Dobrá architektúra? Pre mňa je predovšetkým márnym, ale krásnym pokusom stelesniť dobro. A k tomu sa postupne prepracovávam aj prostredníctvom takých podujatí, ako je Stavba roka.

Váš ateliér sa zväčša zameriava na rekonštrukcie budov i územných celkov. Patria medzi ne aj verejne oceňované diela ako Vaňkovka, Denisovy sady či Dom umenia v Brne. Ako vnímate túto oblasť?

V podstate ide skôr o stavebno-architektonickú alúziu než o presnú pamiatkovo chápanú a týmto smerom podmienenú rekonštrukciu. Pokiaľ ide o väčšie územné celky, každý územný plán by mal byť menej inováciou a viac rekonštrukciou. Čoho? Azda toho, čo robí civilizáciu civilizáciou – krásnym zrefazovaním miest na bývanie, a nielen na pobyt človeka.

Zaznamenali ste v tejto oblasti zaujímavé tvorivé počiny – či už na Slovensku, alebo v Česku?

Z tvorivých počinov sa dá poukázať aj na niekoľko solídnych intervencií do nášho zažitého prostredia. Napríklad teraz v Brne prebieha výzva na účasť na podujatí nazvanom Mestské zásahy, ktorá v Bratislave, ale aj na ďalších miestach na Slovensku už existuje vo forme vecne krásnych stavieb. O stavbách v niektorých historických mestách v Česku i na Slovensku sa často vyhlasuje, že akákoľvek, a to

aj zo stavebného hľadiska zle urobená stavba nejako zapadne do prostredia. A to je práve blud, ktorý ako relikv modernistických doktrín prechádza aj do architektúry 21. storočia. Odhliadnuc od technologickej a ekologickej náročnosti, od krízy či nekrízy.

Ako z tohto pohľadu vyznieva Bratislava?

Aj samotná tohtoročná súťaž Stavba roka je príslubom nádejnejšej budúcnosti – teda aspoň niekde. Obnovili sa už krásne, a najmä živé bratislavské námestia. Hlavné mesto získalo úchvatné a žijúce nábregie, zohľadňuje sa solídny vkus záujemcov o bývanie v Petržalke. Na tom by som demonštroval i vzácnu jednotný prístup v hodnotení poroty. Akoby dominovala jednoduchšia forma a solídnosť nad extrémnou sebaaprezentáciou investora aj architekta.

Vráťme sa ešte k rekonštrukciám starších objektov. Ako k nim pristupujete a ako komunikujete s ich autormi, ktorí už väčšinou nežijú?

To, na čo sa pýtate, je podľa mňa princíp pamiatkovej starostlivosti vo všeobecnosti: hájiť autorské záujmy už nežijúcich autorov stavieb. Pri rekonštrukciách mi často napadá zvláštny fenomén – čas. Všetci sa vďaka búrlivo sa rozvíjajúcim technológiám ženieme za inováciami, ale v architektúre a ešte viac v urbanizme, ako aj v riešení významnejších stavieb po technologickej a stavebnej stránke platí fenomén času. Povedľa chronicky známeho fenoménu genia loci by som priradil aj ducha času, teda genius temporis. Ten však nemôže znamenať množstvo časových premien, ale zachovávanie a opatrovanie toho, čo je dobré. A práve to je meradlom všetkého, čo sa dnes má pridať a čo sa môže posunúť ďalej. Tak je to aj so spomínanou alúziou. Teda menej rekonštrukcie a zaoberanie sa dojmami z minulého a viac alúzie.

Čo je v tejto alúzii podstatné?

Stálosť. Som presvedčený, že práve v dnešnom svete ju treba realizovať. Netreba myslieť na stavby iba z pohľadu pamiatkarov ako na miesta vhodné na rekonštrukciu, ale aj zo súčasného pohľadu – aby získali črtu významovej stability. Táto črta je charakteristická pre to, čomu zvyčajne už trochu rozumieme ako duchu dobrého stavania – duchu miesta. To preklenuje generácie a nabaľuje na seba všeobecné skúsenosti. Komunikácia s históriou a jej autormi ide proti nami až niekedy umele vymysleným – pseudoarchi-

Petr Hruša (1955) – autorizovaný architekt Českej komory architektov, majiteľ a vedúci ateliéru Architekti Hruša & spol., ateliér Brno, s. r. o., bol hlavným architektom mesta Telč, absolvent letných škôl architektúry princa Charlesa v Oxforde a v Ríme, člen Pamiatkovej rady Pražského hradu, pedagóg – docent na Fakulte architektúry VUT v Brne, pedagóg na VŠB – TU Ostrava – teória architektúry, člen stavebnej komisie mestských častí Brno – Jundrov a Židenice, člen národných a medzinárodných porôt architektonických súťaží, má za sebou rad významných realizácií v oblasti rekonštrukcií (aj kultúrnych pamiatok) a novostavieb v Česku i zahraničí.

tektickým svetom. To pre mňa znamená – tie, ktoré sú bez princípu a základu v architektúre, sú bez „arché“. A to je aj moja kritika dnes už gýčovitého dojatia z moderny a kritika všetkého, kde nič ne-nadväzuje na dobré princípy – napríklad kompozície a harmónie. Tieto princípy sa dajú ťažko vyjadriť v slovách, ale na negatívnom príklade sa dajú znázorniť. Naša individuálna existencia uprostred v podstate virtuálnych predstáv stavieb sa vníma väčšinou len ako bezvýznamná jednotlivá skúsenosť – to je ona pseudoarchitektonická skutočnosť. Tá je podľa mňa dobrá, až keď je skutočný svet harmónicky stvárnený. Až v zmysle factum, čo znamená urobené, hotové, práve s oným „arché“...

Ľudo Petránsky

Foto: Archív Petra Hruša